

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (3. dio) – jugoslavenski Zakon protiv šunda i porno folk

14/08/2023 — Iliko Čulić

Trčedi feljtóna pojašnjava čemu je ustupiti škož Zakon protiv šunda u bivoj državi, ali se bavi i odgovorom na njega od strane najživlje begradske scene.

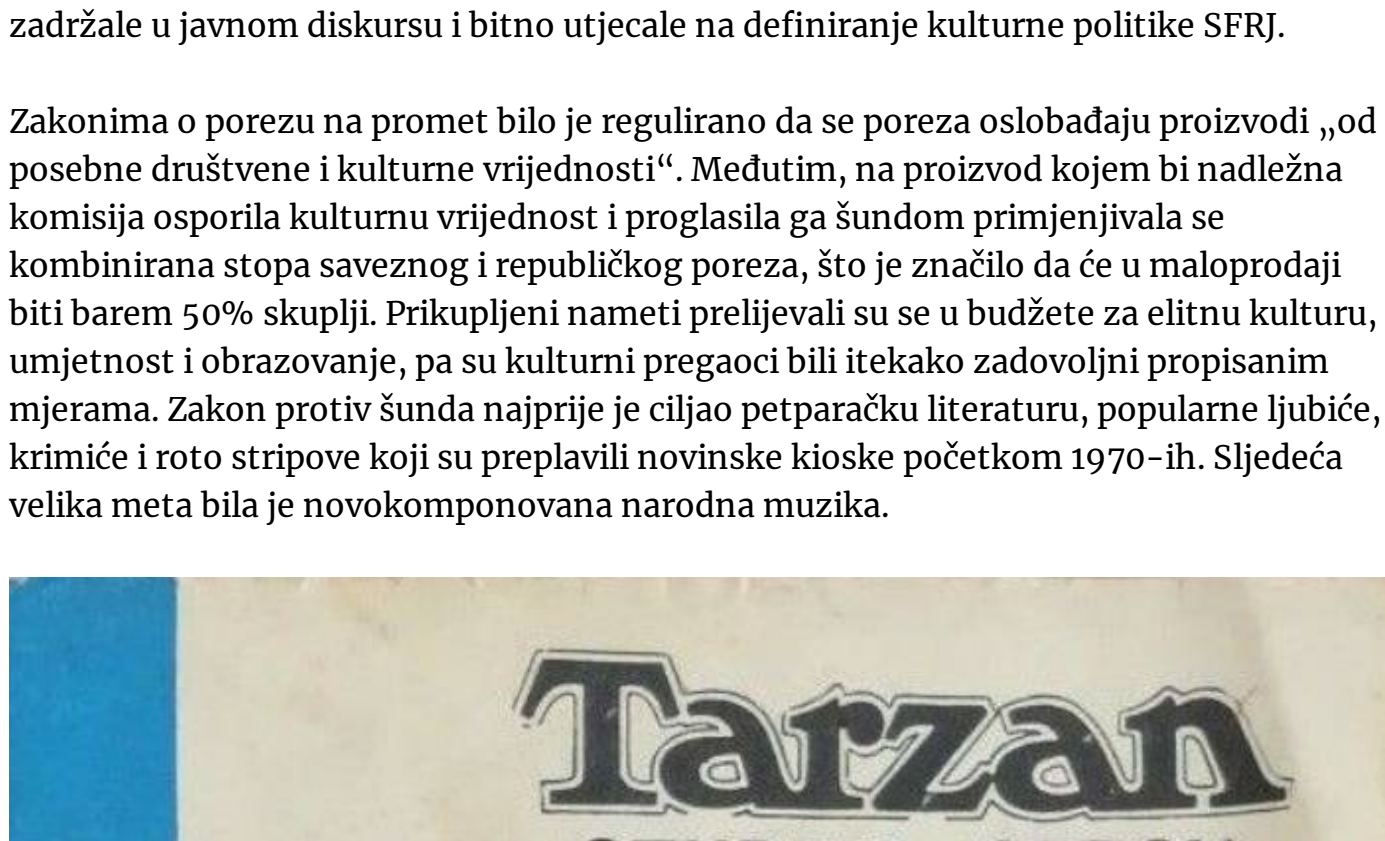
0 shareLike 36

EROSA 1985: HEJ LJUDI, SVAŠTA, SVAŠTA

U nekoliko internetskih oglasa pojavjuje se ploča Kornel grupe izlislana pod nesobitn naslovom „Zabranojeno za mlade“ (PGP RTB, 1973). Dvono zaboravljen EP bio je jedno izdanje kratkotrajne postave benda sa Zdravkom Čolcom, plasirano u pokusju da se beogradski prog roleri dokažu kao komercijalni pop hitmakeri. Zabranojeno za mlade zapravo nije naslov nego upozorenje otišnuto na omotu ploče zbog pomalo lascivnih silhova iz pjesme „Čuša Mica gazdarica“ o intimnom druženju studenata iz provincije i mlade velegradске gazdarice.

RTB –ova oznaka adolecentima na rptinjenom sadržaju, postavljala ih je petnaestak godina prije američke „Parental Advisory Explicit Lyrics“, nije zalotila u praksi. Jugoslavenska diskografija dobla je posve drugačiji mehanizam društvene kontrole u kolektivnom Zakonu protiv šunda. Inicijativa je pokrenuta 1971. na Kongresu kulturne akcije u Kragujevcu. Savetnik pod vodstvom Latinka Petrović čamo je okupio gotovo svu kulturnu preganice koji su nešto značili u Srbiji, od nobelovca Ive Andrića do filmske dve Milene Dravić.

YNGRES JAVORAVA

U dokumentarcu Vladimira Punoovića „Kongres zaborava“ prikazano je kako se agitacija protiv kuća i šunda momentalno proširila izvan kongresne dvorane Smedjia. Kragujevački omladinski aktivisti na ulici su javno spaljivali stripeve o Tarzanu i zaborno –erotičn časopis Čik. Posle se ispostavilo da je predstnik uvodni govor Latinke Petrović bio povod smjenama liberala u CK SK Srbije, pa je cijeli kongres trajao kompromitiran i gurnut u zaborav, ali su se njegove smjernice o borbi protiv šunda zadržale u javnom diskursu i bitno utjecale na definiranje kulturne politike SFRJ.

Zakonima o porezu na promet bilo je regulirano da se poreza oslobađaju proizvođi „od posebne društvene i kulturne vrijednosti“. Međutim, na proizvod kojem bi nasleđna komisija oporila kulturnu vrijednost i propisala ga šundom primjenjivala se kombinirana stopa saveznog i republičkog poreza, što je značilo da će u maloprodaji biti barem 50% skuplji. Prikupljeni nameti preljevali su se u budžete za elitnu kulturu, umjetnost i obrazovanje, pa su kulturni preganici bili jednaki zadovoljni propisanim mjerama. Zakon protiv šunda najprije je cilao na popularnu literaturu, popularne ljubhe, krimine i roto stripeve koji su preplavili novinske kioske početkom 1970 –ih. Sljedeća vijela meta bila je novokomponovana narodna muzika.

STRIP O BIZANJU KO JE ŠUND

U nekim rokerskim kronikama ostalo je zabilježeno kako su ozloglašene republičke komisije za šund posebno započaravale život prvobornica panka i inovog vala. Prema drugim nametnislina to u ipak bilo sporadično slučajev. U jednom od rijetkih znatavrenih razdova posvećenih ovoj temi „Ko se biš šunda još? Muzička cenzura u Jugoslaviji“ etnomuzikologinja Ana Hofman uopće ne spominje pankere i rokere. Kad se sve zbroji ispada kako je njima daleko više prijetila preventivna uređnička cenzura u diskografskim kućama i suspenzivna medijska cenzura, gdje je prednjačlo kolegi Rado Sarajeva, dok su ih republičke komisije za šund sancionirale u svega desetak slučajeva. U Hrvatskoj su „šundirani“ Prljavo kazalište iz produkcije Sony, VRS Idoli, U škripi i Riblja čorba na izdanjima Jugotona, u Sloveniji Pankrti i Paraf pod etiketom ZKP RTVJ, a na Hlaidom Lačni Frana i Na lepem prijazi. Komisije u Srbiji i BiH najviše su se bavile novokomponovanom narodnom muzikom. Najmanje subverzivnim novovalnim pločama jer su ih tamoniše diskografske kuće naprosto izbjgavale.

RIBLJA ČORBA: V ČERAS VAS ZABAVLJAJU MUZIČARI KOJI PIJU

Srlio Akrobata snimio je album „bistrij i li tuplji čovjek biva kad“ za PGP RTB i završio u Jugotonu pošto mašična kuća za njega nije imala nikakav plan. Materijal za LP prljenac Prljavog kazališta, debi albume Pankarta „Dolgač!“ i Parafa „A dan je tako lijepo počeo“ dostavljeni su članovima komisija koji su većinom dolazili iz akademskih krugova i malo su znali o pankertima. Jedino su mogli prepoznati provokativne rokistične sadržaje, dovoljan razlog da im zaljepe šund etiketu i pokusaju ih zadržati izvan vlokiruga socialističke omladine.

Prevenicija nije postigla željene rezultate. Pankrti su prodali oko 15.000 ploča, što je bio respektabilan rezultat za novi bend koji pjeva na slovenskom. Paraf je dobio do 25.000, a Prljavo kazalište izšlo je na skoro 100.000. VRS Idoli došli su u Jugoton s ultimativnim novovalnim hitom „Maljčič“, a prostisti ga šundom bio je možda jedini način da se kontroverzni singl zadrži na tržištu jer ga je došla ka prestena nota ambasade SSSR –a. Prljenac Lačnog Franza „Kebana“ zvučao je manje provokativno, ali slovenska komisija nije razumjela Predinov crni humor. Slučaj Juhjanskog funk benda Na lepem prijazi ostao je nerazjašnjen. Njilova naredno sporna pjesma „Šuckitandsee“ otijevana je na engleskom i baš nikako nije mogla umetniriti slovensku javnost. U škripcu nisu proglašeni šundom zbog pjesama već zbog neoromantičarske erotike na naslovnici drugog albuma „O je“.

ZABRANJENA NASLOVNIČA ALBUMA: BUDIMIR I PRINCIPAL BUDIMIR BUDIMIR

Sa sličnim problemom suočilo se Bijelo dugme kad je zapelo na komisiji zbog vulgarnog omota ploče „Bitanga i princeza“. No, kako se to ipak radio o bestselleru donase diskografije umjesao se Jugoton, povokao skandaloznog naslovnicu i naredio novo grafičko rješenje. Komisija za šund je najveću materijalnu štetu u rokerskom sektoru napravila na albumu „Večeras vas zabavljaju muzičari koji piju“ u kojim je Riblja čorba 1984. prešla iz PGP RTB –a u Jugoton. U igri i jako velikim ulozima cijena ploče uvećana za porez na promet drastično je ujevala na tržištu. Peti album Riblje čorbe prodavao se skoro trostruko slabije od prethodnika.

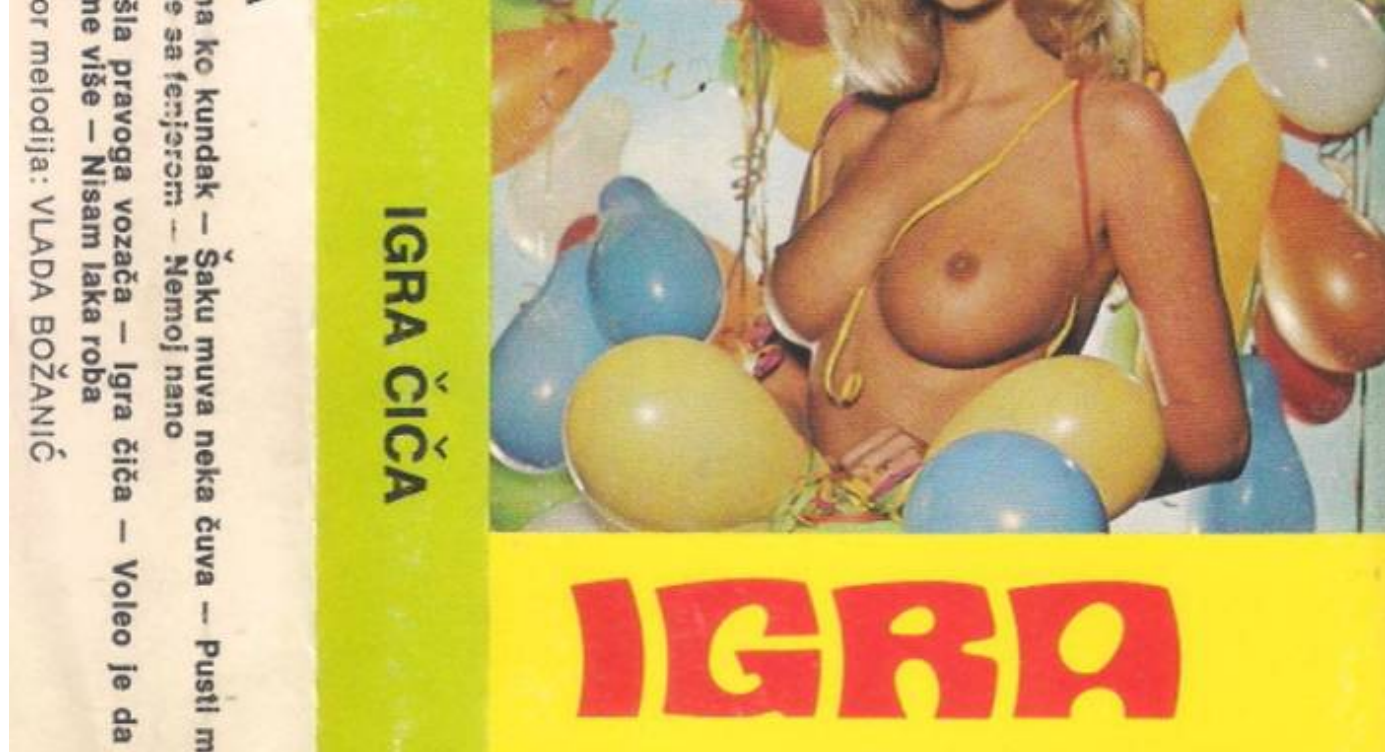
U proizvodnji novokomponovane narodne muzike kataloziše je bila drugačija. Unaprijed se moralo računati s tim da će komisija ratinski zaljeptiti šund etiketu na hpetitnu ploča kako bi im nabila znatno viša cijenu i ograničila medijski doseg, ne gubeći vrijeme na razlikovanje Tome Zdravkovića od Šimuna Salčića. Donaća zaboga, muzika bila je u najvećoj mjeri kulturni protivnik socijalističkog sustava, medijski favoriziran i spretno udlopljen u režimsku propagandu, sve do posebnih festivalskih večeri revolucionarnih pjesama i općonomolnih rokerskih izprajica Titove Slavije.

ZABRANJENA NASLOVNIČA ALBUMA: BUDIMIR I PRINCIPAL BUDIMIR BUDIMIR

Sa sličnim problemom suočilo se Bijelo dugme kad je zapelo na komisiji zbog vulgarnog omota ploče „Bitanga i princeza“. No, kako se to ipak radio o bestselleru donase diskografije umjesao se Jugoton, povokao skandaloznog naslovnicu i naredio novo grafičko rješenje. Komisija za šund je najveću materijalnu štetu u rokerskom sektoru napravila na albumu „Večeras vas zabavljaju muzičari koji piju“ u kojim je Riblja čorba 1984. prešla iz PGP RTB –a u Jugoton. U igri i jako velikim ulozima cijena ploče uvećana za porez na promet drastično je ujevala na tržištu. Peti album Riblje čorbe prodavao se skoro trostruko slabije od prethodnika.

U proizvodnji novokomponovane narodne muzike kataloziše je bila drugačija. Unaprijed se moralo računati s tim da će komisija ratinski zaljeptiti šund etiketu na hpetitnu ploča kako bi im nabila znatno viša cijenu i ograničila medijski doseg, ne gubeći vrijeme na razlikovanje Tome Zdravkovića od Šimuna Salčića. Donaća zaboga, muzika bila je u najvećoj mjeri kulturni protivnik socijalističkog sustava, medijski favoriziran i spretno udlopljen u režimsku propagandu, sve do posebnih festivalskih večeri revolucionarnih pjesama i općonomolnih rokerskih izprajica Titove Slavije.

ZABRANJENA NASLOVNIČA ALBUMA: BUDIMIR I PRINCIPAL BUDIMIR BUDIMIR

Kad je Mica izšla iz kafane s njem je „Davoriće dalje“ zapiova kreći stadion Radničkog iz Kragujevca, uticala je kvalifikaciji za ulazak u prvu savrnu nogometnu ligu. Kafana nije tražila estradnu logistiku, samo mikrofoni i rudimentarni razglas postavljen u ćošku. Zakon protiv šunda u tom sektoru nije uspio napraviti ništa osim nametnuti harč. Kafanska subkultura imala je jednovanan kod zapisan negdje u stihovima bečara „volim popit, volim zagladiti, da ga vidim ko će mi zabraniti“. U kafani nitko nije skupljao političke poene, a milicija je upadala samo ako je trebalo prekinuti neku krjavu tučnjavu.

Kafanski narodnjački underground mogao se neometano razvijati i pomoci grance šunda, pa je iz Beograd Diska lanstrana Svetlana Mićević „Čajka iz Novog Sada“, kao odgovor na Diskosove ugrupe sa šaljivim svotnim pjesmicama Mice Troforalije. Dodatni poticaj stigao je s audio kazetama koje su u narodnjačkoj produkciji brzo potisnule vinilne albume. Jeltinije za proizvođnju i praktičnije za distribuciju omogućilo su da kafanski underground dobije gasta bugarisku filijalu u njemačkom labou Vuglon koji se pojavio 1977. kao licencni partner Diskosa.

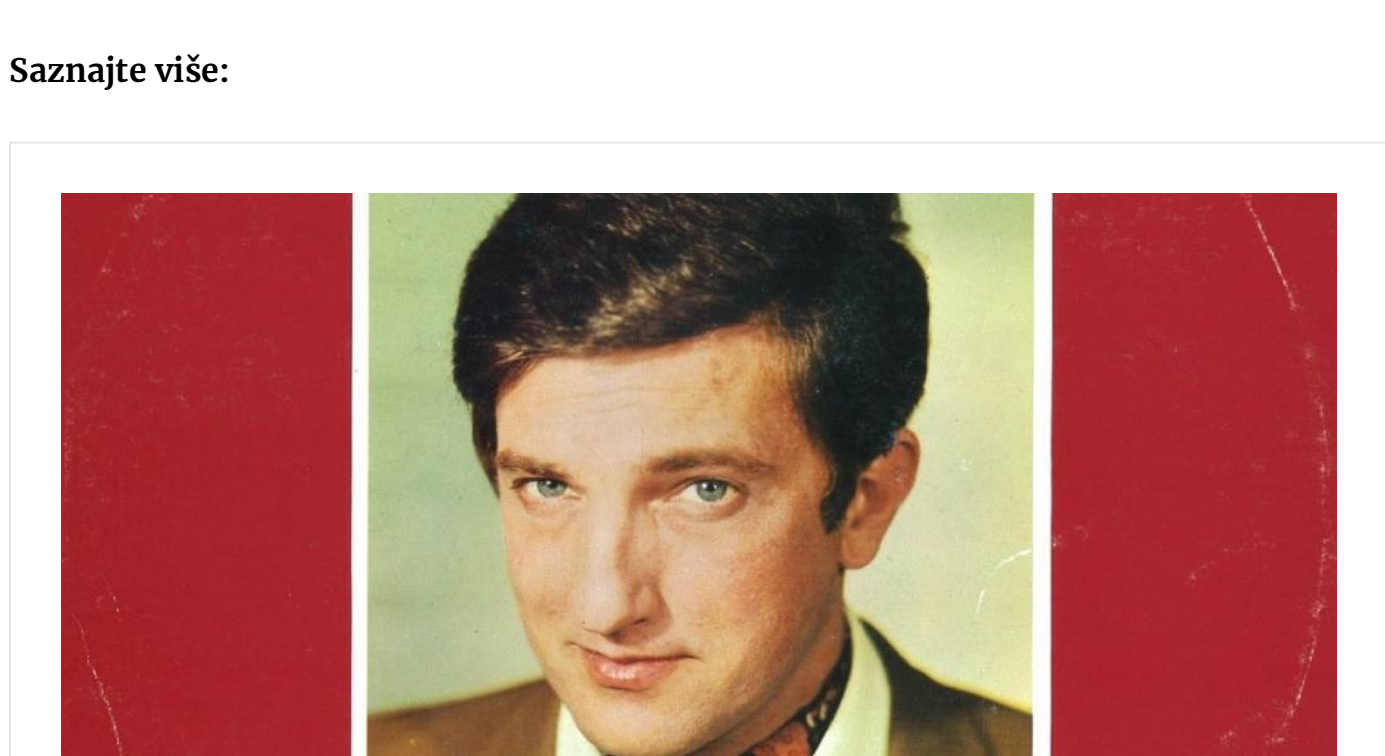
MILENA LAKIĆ & GRUPE ŠVALERA: JUI ŠTO BI SE ŠVALA

Pošto je Yuhonova kazarišja bila izvan dometa komisije za šund tamo su u posebnoj ediciji Eros stancali porno folk, necenzurirano erotiku narodnu muziku koja se nije smjela prodavati na jugoslavenskom tržištu, ali je ipak ulazila u zemlju gasiartbarjerskim kanalima. Misteriozna Lilita Đorđević stinila je jednu od prvih porno folk kazeta „Seksi hit“, dok su Milena Lakić & Grupa Švalera izbacili album „Jo što bi se šikala“ i još eksplicitnijim naslovima „Volim da se tučam“ i „Duša šite seksualije“.

Lilita Đorđević i Milenu Lakić nije mogće precizno datirati, ali izvjesno je da su beogradsko porno repertie Bličke na travi dole na scenu baveu dva desetljeća poslije njih. Na domaćem terenu komisija za šund prestala je pucati penali sredinom 1980 –ih nakon izgubljene bitke protiv Mile Basa i Južnog vetra. U četrdeset i kusur godina prevaili suu veliki put od totalne kontrole, koja se zbiljavala na Lačnom Franzu, do totalnog moralnog saniorita koji je omogućila da u VT trending upadaju Desingerica & Pljigica s najnovijim trap folk idolicama što zvuče kao relidame za naslije nad ženama.

Nastavlja se...

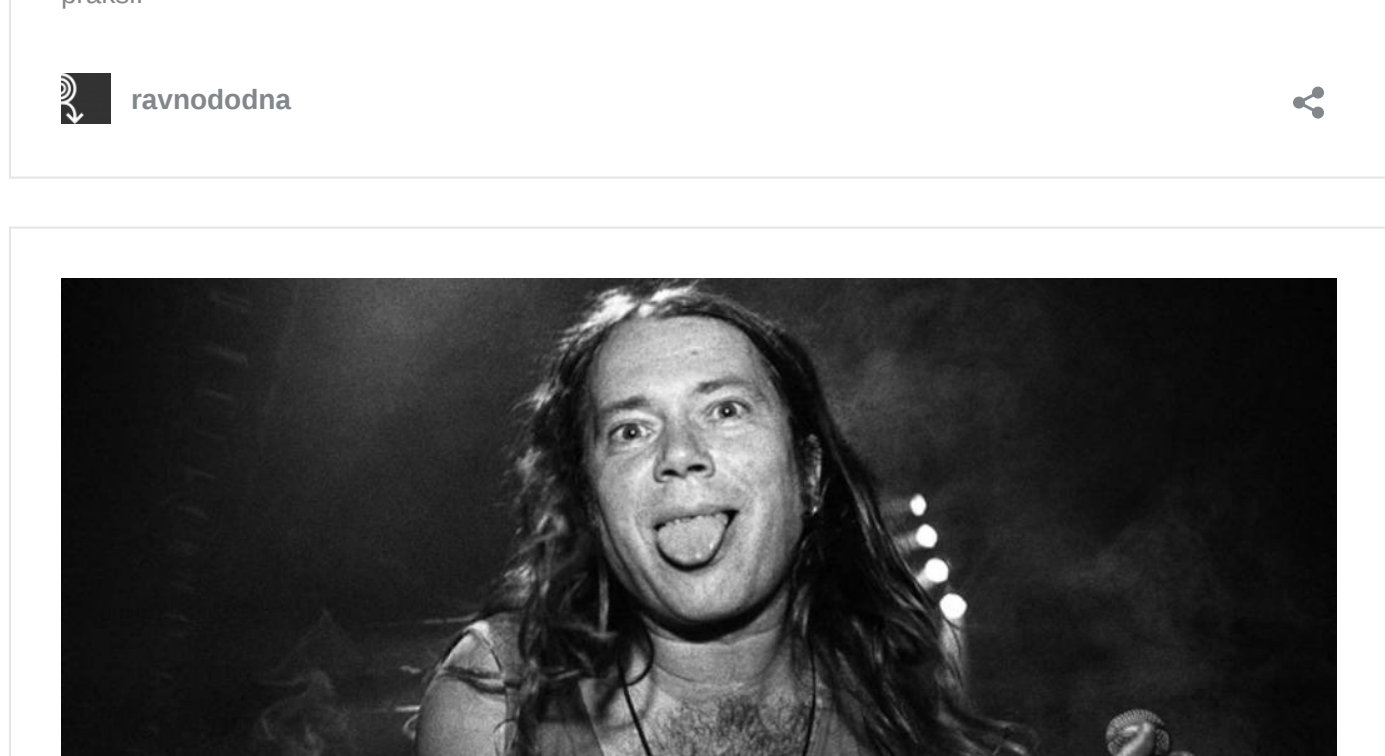
Saznajte više:

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (1. dio)

U šestodjeljnom feljtónu krećemo na put kroz povijest glazbene cenzure u modernoj domaćoj i izvještaji praksi.

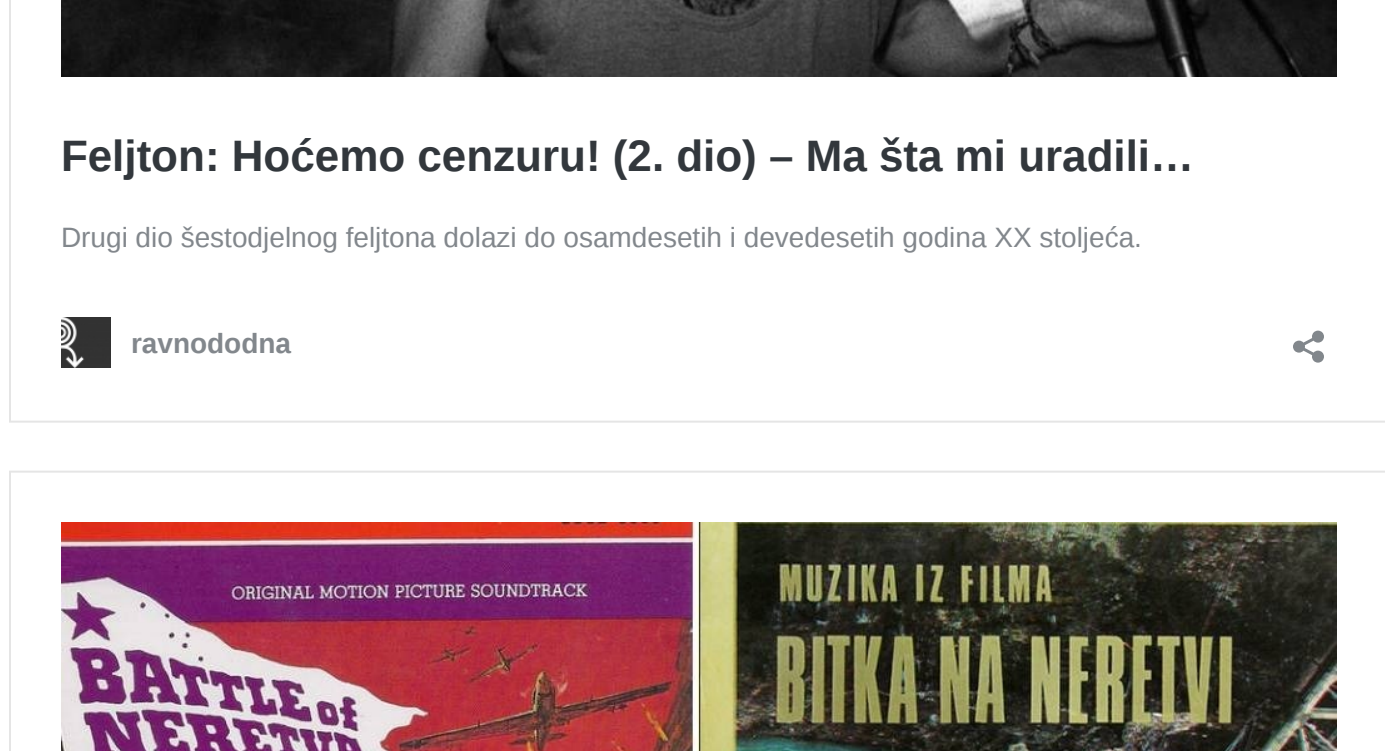
0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (2. dio) – Ma šta mi uradili...

Drugi dio šestodjeljnog feljtóna dolazi do osamdesetih i devetdesetih godina XX stoljeća.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (4. dio) – Tamo gdje je Buldozer utro put punku, soundtrack 'Bitka na Neretvi' nije mogao proći

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

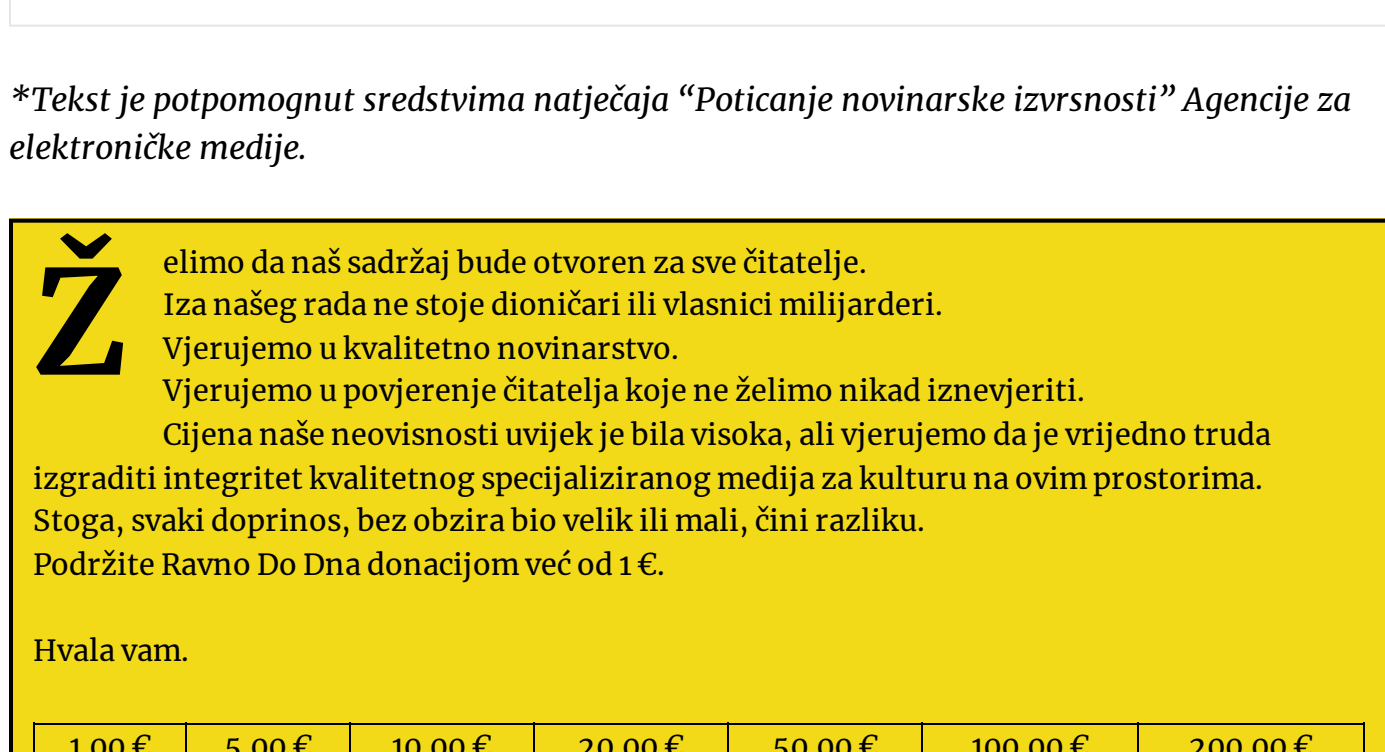
0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (5. dio) – 'Sveta planina' i 'Asteroid City' stižu u Kinoteku u Šumi publike na BokuFest u Prizrenu

Šesti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

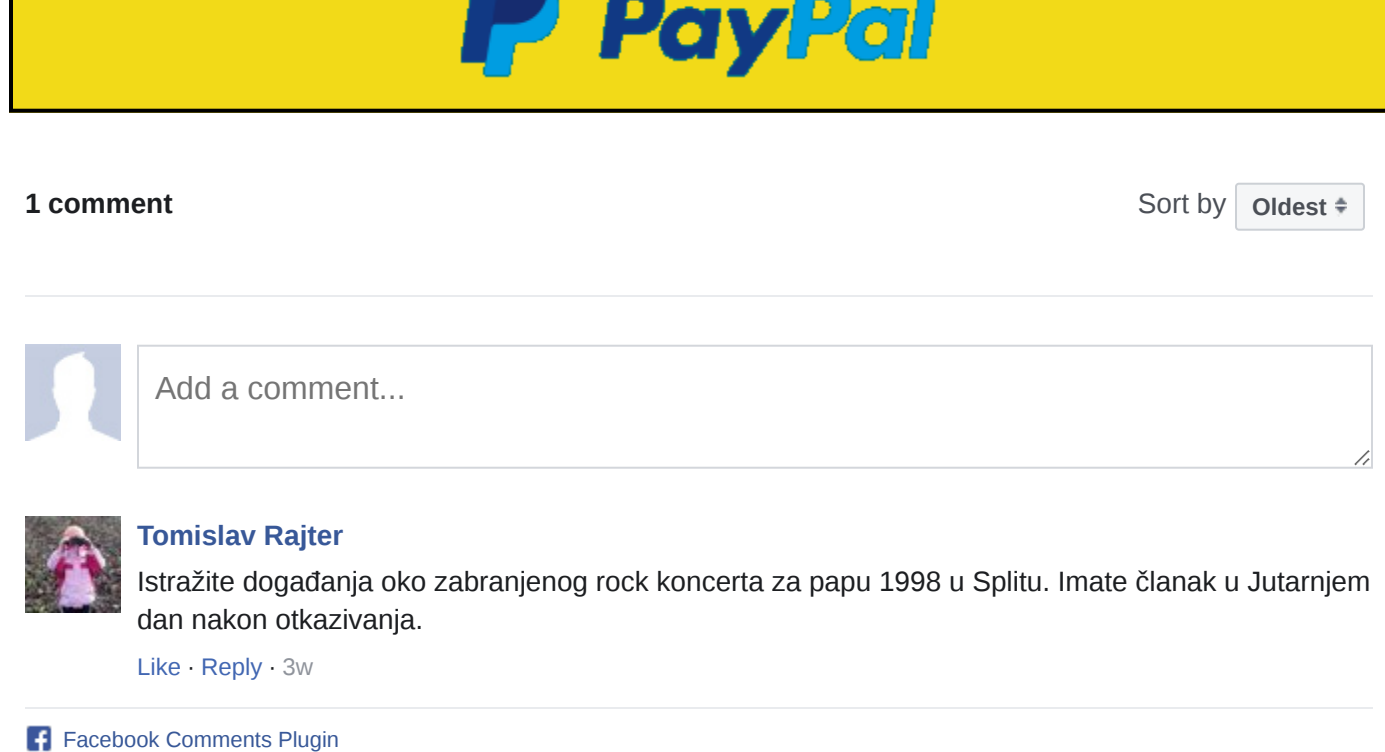
0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (6. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (7. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (8. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

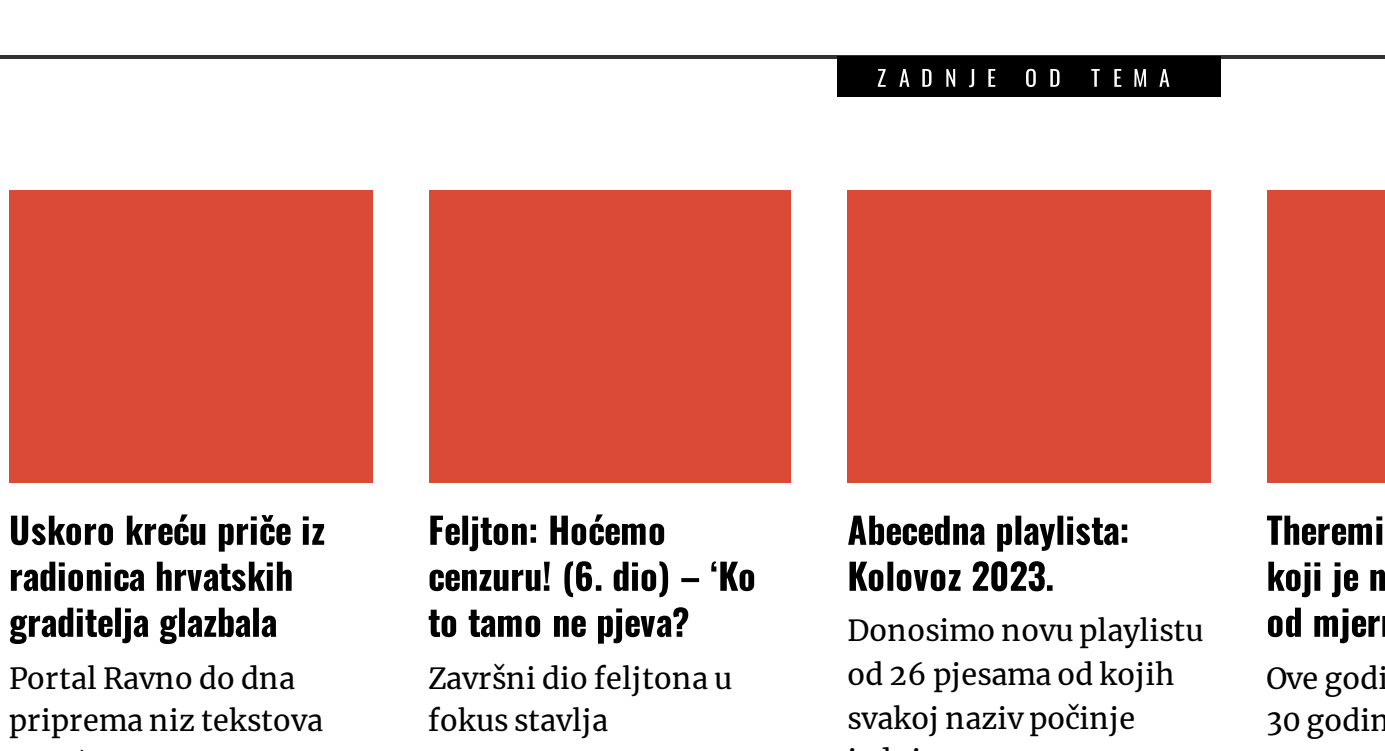
0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (9. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

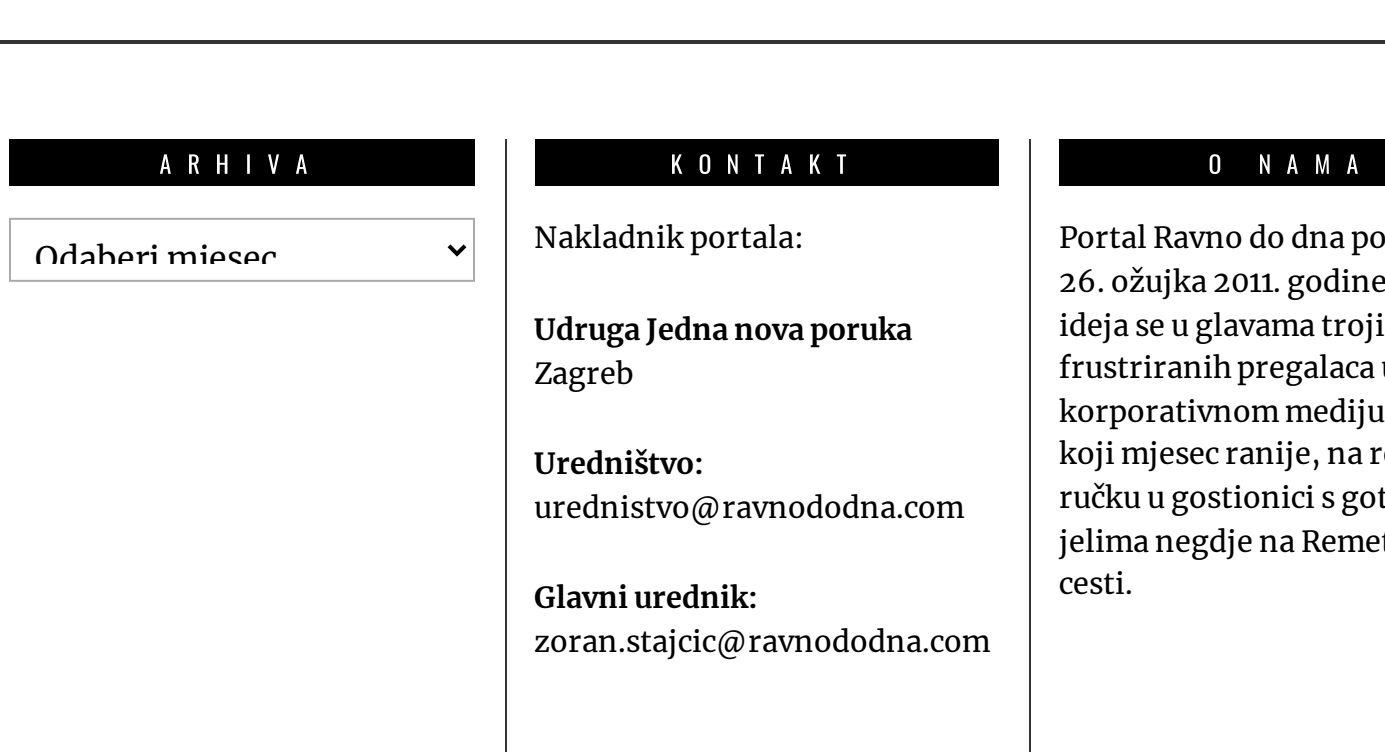
0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (10. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (11. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (12. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (13. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (14. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (15. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (16. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (17. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (18. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (19. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (20. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (21. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (22. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (23. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (24. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (25. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (26. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (27. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (28. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (29. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (30. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (31. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (32. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36

Feljtón: Hoćemo cenzuru! (33. dio) – 'No to tamo ne pjevu'

Četvrti dio feljtóna nastavlja s prikazom društvo preoblikovanje glazbene scene. Bilo je i nekih rockera, kao što je beogradski punk rock bendovi.

0 shareLike 36